

volitve prebivalstva, ki šteje 450.000 Slovencev in 30.000 Nemcev. Mi smo zmiraj zadovoljni in zmage gotovi, ako so volitve v resnici proste.

Naši dopisi.

Iz Gorice 20. maja. (Izv. dop.) Danes zapusti grof Chambord Gorico in se preseli v Frohsdorf, kjer ima svoje poletno bivališče. Francoski listi so zadrgoma iz Gorice vesti prinašali, kakor da bi bil grof Chambord nevarno bolan; v resnici pa se je bil samo na kolenu nekoliko poškodoval, kar ga je zadrževalo, da se nekaj časa ni redno sprehajal; poslednje dni pa se je zopet vozil, kakor po navadi. Čudno pa je, da so tudi avstrijski in celó listi iz bližnjih krajev vse krivo poročali o visokem goriškem zimskem gostu in so rajši ponatiskavali pariške telegrame nego poročila, na pr. goriškega lista „L' Eco del Litorale“, ki ima za ta del neposredna in najzanesljivejša poročila. — 17. maja se je bilo sešlo na bližnjo Sveto goro lepo število duhovnov, učiteljev in prijateljev cerkvenega petja ter so sklenili ustanoviti cecilijansko društvo za goriško nadškofijo in so si izvolili ob isti priliki tudi osnovalni odbor v ta namen. Društvo ne izključuje druge narodnosti in bo sprejemalo italijanske kakor slovenske ude. Napredka smo res potrebni v cerkvenem petju skoro povsod na Primorskem, in novo društvo bo imelo dela obilo, da iztrebi nerednosti in neukusnosti, ki so se skoro vkoreninile med nami. V drugo kritiko tukaj ne segamo. — „Italianissimi“ znajo snovati društva, ki vse drugo razširjajo, samo tega ne, kar naznanjajo imena takih skupin; vendar so kar nakrat zasledili, da jim tudi nemški „Schulverein“ ni v strahu, in od kar so brali germanizatorske ter veleizdajske govore s shoda „Schulvereinov“ v Lincu, nasvetujejo v glavnem „irredentarskem“ listu tržaškem, da bi tudi Italijani za Trst in Istro ustanovili tako društvo. Goriški „Corriere“ pa opominja, da naj Goriškega ne pozabijo snovatelji, in tako utegnemo na Primorskem dobiti društvo, ki bo tudi od te strani slovenski živelj krčilo. Italijani bodo z judovsko pomočjo in lastnim duhom kričali, da so v nevarnosti, dokler se bo še kod kaka slovanska duša gibala. Na vse to mi pa lepo opozarjamo, kako se česki narod ustavlja germanizaciji in še lepše držimo — križem roke slovenski véliki (!) politiki na čast! — Volitve v mestno starešinstvo so se vršile doslej v 2 razredih; Slovenci jih ne morejo biti veseli. Izvoljenci so ali „liberalci“ ali pa taki, ki bodo ž njimi hodili. Konservativci še poskušajo ne, da bi svoje kandidate postavili, in kar nameravajo, delajo v strahu, strah pa je znamenje onemoglosti. Slovincem so nekateri meščani stare korenine sopomoč tako rekoč javno ponujali, in ponujala se je prilika, kakor redko kedaj; pa Slovenci se niso za to zmenili. Morda se bodo borili takrat, ko bo prepozno, da bodo toliko bolj tugovali o nevspešnem boji. Zanimiv bi bil odgovor na vprašanje, kdo bo dajal odgovornost za naše postopanje, ali bolje, nepostopanje v toliko važnih trenutkih, ko se izvršujejo volitve mestnih zastopnikov, tudi tisočrim Slovincem, onim Slovincem, katere italijanstvo dosledno zanikava, prezira in v pravicah tepta! — Tandem aliquando! Od jeseni smo pričakovali od meseca do meseca razpisa deželno-zborniških volitev za Goriško-Gradiščansko; nu, razpisane so volitve in sicer na 23. in 30. junija, potem na 3. in 6. julija t. l. Govorilo in razpravljalo se je uže toliko o teh volitvah, da bi rodoljubi morali vedeti, kaj jim je storiti. Delovalo in določilo se je uže mnogo, pa ne od strani Slovencev in ne njim v prid. Oni pa imajo moč v rokah, če nočejo

sebe izdati, naj se še enkrat dobro ogledajo, pa spomnijo na nevarnosti v gmotnem, narodnem in političnem oziru, potem se morajo zgeniti, če imajo še kaj ljubezni do lastne krvi! Rodoljubi po vsem Goriškem! spomnite se besed lahonskega, nam sovražnega lističa, goriškega „Corriere-a“, ki Slovincem v bodočnosti v deželnem zboru goriškem družega ne želi, kakor da bi njih zastopniki ostali v enaki onemoglosti in brez vsakega znatnega vpliva, kakor v ravno pretekli deželnozbornski dobi! Rodoljubi vsakega stanu! ali veste, kaj to pomeni? Duhovniki imajo na Goriškem pri volilcih največ vpliva; oni bodo v prvi vrsti odgovorni za srečo ali nesrečo našega ljudstva, če ne dobi prebivalstvo zastopnikov v deželni zbor, ki bo v tej dobi silno važen zaradi časa, v katerem živimo, zaradi posebne politične konstelacije (sestave) in specifičnih namer naših nasprotnikov, kakor tudi zaradi potreb, katere imamo sami. Trenutki so kratki do odločilnih dni; ne zamudimo jih!

S Celja 16. maja. (Dekan Žuža z Laškega trga in dr. Glančnik.) Še ni mesec dni, ko se mi na poti od Zidanega mosta proti Gradcu pridruži v železničnem vozu častitljivi naš rodoljub z Laškega trga, dekan Žuža. Urno ga poprašam, kako in kaj je v njegovi bližini, ali je res, kar nemškutarski časniki trobijo po svetu, da se s Celja in Maribora po vsem slovenskem Štajarskem bolj in bolj širi nemškutarija, da posebno nemški „Schulverein“ z novci in pristaši svojimi podpira nemškutarstvo. Na to mi je pravil, da se pri tem delu posebno odlikuje dr. Glančnik s svojim „Prijateljem“, odkar ga je vzela pod svoje varstvo štajarska kmetijska družba s tem, da mu pošilja svojo gospodarsko prilogo tako, da potem vsak ud kmetijske družbe in mnogo družih dobivajo z gospodarsko prilogo vred tudi v grozoviti slovenščini pisano celjsko „Prijatlico“.

Opomnil sem na to, da bodo pa vendar zavedni udje odločno protestirali zoper tako slepljenje, na kar mi odgovori, da je on sam kot okrajni predstojnik in najstarejši ud pismeno naznanil to ravnanje ter tudi svoj izstop iz družbe, ako se temu škandalu ne stori nemudoma konec.

Kasneje zvedel sem, da se je dr. Glančnik skušal skrivati v kožo nedolžnega jagnjeta s tem, da je tajil nasprotstvo zoper duhovščino, pa naš častiti rodoljub dekan Žuža mu je posvetil s prav jasnimi citati iz lista njegovega, v katerih prav po šegi plitvoglavih kričačev udriha po duhovščini misleč, da je bistvo liberalstva v zaničevanju vsega, kar zadeva vero ali cerkev. — Mislím, da s takimi frazami Slovencev ne bo nihče vjel, naj si gre za tako preobračanje iskat spridencev v vélika mesta, morebiti da najde koga, pri poštenih slovenskih kmetih gotovo ne opravi nič!

Sploh pa bo dobro, da si slovenski Štajarci osnujejo lastno kmetijsko družbo, upamo, da pozdravljamo prvi korak v ta namen v ravno osnovanem sadjerejskem društvu pod vodstvom dr. Ipavice-a.

— K dopisu „iz Slatine“ v št. 19. letošnjih „Novic“ došlo nam je sledeče

poslano.

Gospod F. Schollmayr v Slatini v Rumuniji trdi v 19. št. „Novic“, da sem knjižico z imenom „Uzorni načrt kmetijskih stavb za Kranjsko itd.“ od njega prepisal. Ker je ta izjava g. F. Schollmayr-ja popolnoma neresnična, zahtevam, da mi ta bivši ud centralnega odbora c. k. kmetijske družbe za Kranjsko stvar prekliče ali pa dokaže.

Ljubljana 22. avg. 1883.

Ernst Kramer.

Od Krke 20. maja. (*Japonska ajda.*) Na priperočilo „Novic“ sem si lansko leto naročil od gosp. Dolenca iz Loke 4 litre japonske ajde. Sejal sem jo še le na pšeničišče, tedaj pozno, tudi sem jo zavoljo slabega vremena, ko je bil dan lep, zgodaj požel in sem vendar nad 6 mernikov lepega zrna pridelal. Dal sem od teh 4 litrov nekatere pesti nekemu sosedu, in pridelal je je čez en mernik. Toraj iz 4 litrov čez 7 mernikov. Se nikoli nisem videl tako polne ajde, kakor je ta bila; vsaka češulica se je teže pripogibala.

Svetujem to ajdo posebno za one kraje, kjer jo na praho sejejo, kakor na Pivki, ali okoli sv. Lorenca na Temenici, in po hribih, kjer jo uže junija meseca sejejo.

Iz Ljubljane.

Knezoškof dr. Jernej Widmer

ni več med živimi. Umril je premilostljivi gospod dne 17. maja ob 4. uri zjutraj v 81. letu svoje starosti, previden s svetimi zakramenti, vdan v Božjo voljo.

Pokojni rojen je bil dne 11. avgusta 1802. leta v Kranji, sprejel je mašnikovo posvečenje dne 12. avgusta 1827. l., za škofa ljubljanskega blagoslovljen dne 17. junija 1860., pastirstvo škofijsko odložil je s privoljenjem svetega očeta dne 10. julija 1875.

Umrli gospod knezoškof bil je občeznan učenjak, duhovni pastir redke pobožnosti in ljubeznjivosti in toliko ponižnejši, kolikor više je bilo mesto, katero je zavzemal med nami.

Vse njegovo življenje bilo je brez madeža, bil je dobrotnik ubozih, ljubljenec duhovščine, kateri je bil izgled v vsakem oziru, prijazen svetovalec, dober oče.

Da ni nikdar iskal svoje časti in sploh ne posvetnega, priča najočividnejše odstop njegov od škofijstva potem, ko se mu je zdelo, da ne more doseči vseh onih namenov, katere si je stavil prevzvišeni njegov duh.

Pogreb knezoškofov bil je v ponedeljek počenši ob 9. uri ter je z molitvami, mašami in biljami vred trajal skoraj do 1. ure popoldne. — Kranjsko mesto, s čegar mestne hiše je vihrala velika črna zastava, polno je bilo domačega ljudstva iz vseh krajev dežele. Duhovščine je bilo nad 120, med njo razun domačega knezoškofa tudi knezoškofa Zwerger in Stepišnik, nadalje deputacije od škofije tržaške in nadškofije goriške. Nadalje preč. gospodje prošt A. Jarc in kanoniki ljubljanski gg. Gogala, Zamejic in Jeran in častni kanonik dekan Toman. Skoraj vsi dekani Notranjske in Gorenjske. — Izmed svetovnih spremljevalcev pokojnega k grobu imenujemo gospode: deželnega predsednika Winkler-ja, deželnega glavarja grofa Thurna, državne poslance dr. Poklukarja, Kluna, Grassellija, okrajne glavarje grofa Pace-a, Šašelna in Merka; nadalje župana kranjskega Karola Šavnika z vsem mestnim zastopom, uradnike kranjske in bližnjih krajev itd.

Tudi odlično in mnogobrojno spremstvo pri pogrebu priča, kako priljubljen je bil sploh pokojni knezoškof.

Mrtvaški govor govoril je gosp. kanonik dr. Gogala, ginljivo-spodbudno, lepo povdarjajoč učenost, ljubeznjivost in izgledno pobožnost pokojnega.

Ako se konečno ozremo še na politično stran ravno sklenjenega življenja ljubljene našega knezoškofa, ne moremo značiti ga krajše in pohvalnejše, kakor z besedami: „Bil je pokojni knezoškof z ožjim svo-

jim rojakom in prijateljem, s pokojnim našim očetom dr. Bleiweisom, gledé političnih pravic Slovencev in sredstev, doseči jih, zmiraj ene misli. Koristi te ozke prijateljske zveze bomo Slovenci zmiraj čutili. Zatoraj tudi vsi Slovenci britko žalujoči na grobu ljubljene knezoškofa dr. Jerneja Widmerja kličemo: Večen mu hvaležen spominj!“

— (**† Dr. Levičnik Jernej.**) Dne 9. maja t. l. umrl je v Št. Mohoru v spodnji Zilski dolini na Koroškem po 24dnevni hudi bolezni ondotni v. č. g. dekan Levičnik Jernej, doktor modroslovja, vitez c. kr. Franc Jožefovega reda, zlatomašnik, v življenji čislan od vsacega poštenjaka, po smrti pa obilno objokovan od zvestih faranov, katerim je bil jako skrbni dušni pastir skoz celih dolgih 31 let. Rajni rodil se je v Železnikih 15. avgusta 1808., obiskoval najprej domačo ljudsko šolo; latinske šole in prvi dve leti bogoslovja dovršil je (poslednja kot eksternist) v Ljubljani, potem prestopil v krško škofijo, kjer je bil 5. avgusta 1832. v mašnika posvečen. Služboval je kot kaplan nekoliko let v Grabštajni, pri Gospej Sveti in v Nemškem Bleibergu. V mali kuraciji Zgornja Plesa pastiroval je zatem okoli 13 let. Kardelice katoliških njegovih ovčic ondi bilo je le majhno; zato je imel priliko in čas, nadaljevati svoje študije iz dijaških let. Gojenje slovenščine — za tadajno dobo (pred l. 1848.) še redka stvar — bilo mu je posebno priljubljeno; poslovenil je takrat „Orleansko Devico“, spisal balado: „Baron Turjaški Andrej“, sostavil junaško (epično) pesem: „Katoliška Cerkev“, ki obsega 15 drobno pisanih pôl, in zgotovil nemško delo: „Romanje v Št. Lenartske toplice v Krški dolini (Gurkthal).“ (Vse te rokopise je rajni izročil sam pred svojo smrtjo v varne roke.) Učil se je v Zgornji Plesi pridno tudi italijanščine in francoščine, zraven pa modroslovskih véd, ter se podvrgel na graškem vseučilišču strogemu izpitu za dosego doktorstva. Leta 1852. postal je dekan v Št. Mohoru, lansko leto 5. avgusta ondi na tihem obhajal svojo zlato mašo, meseca novembra pa odlikovan bil zarad svojih obilnih zaslug od Njih Veličanstva cesarja z vitežkim križem Franc Jožefovega reda. Od 3. leta bogoslovja naprej spisoval je marljivo svoj dnevnik, katerega je 15 sešitkov, in s tem zapustil dovolj gradiva za zeló obširen življenjepis. Pogreb vršil se je 11. maja jako slovesno, kakor se kaj enacega tudi celó v velikih mestih redkokdaj vidi. Časten je bil s tem po zaslugi ranjki sam; počastilo ga je pa še tudi na odličan način vy. čč. duhovenstvo skor vsega dekanata in prebivalstvo Št. Mohorskega trga, katero rajnega gotovo ne bo kmalu pozabilo. Preveč spominkov si je namreč blagi ranjki postavil po svojih delih z lastno roko. Naj po dolgem trudapolnem življenji počiva v miru!

— (*Volilno gibanje je živahno*), toda brez vojske, kakoršno so morali vsi narodni volilci borovati pred 6 leti. Kandidatov narodnih je zadosti in tudi to je dobro znamenje, ker toliko več je volilcem dane prilike izbrati si onega, do katerega imajo največ zaupanja, potem v njem združiti vse glasove. Centralni volilni odbor imel je včeraj prvi razgovor za potrebne volilne priprave. — Pričakujemo složnega postopanja in potem tudi sijajne zmage!

— (*Deželna blagajnica*) preseli se iz svojih dose-danjih prostorov ter bo začeni od petka dne 25. t. m. uradovati začela v hiši na cesarja Jožefovem trgu šte. 1 (stara hranilnica) in sicer v tem redu, da bode blagajnik nameščen pritlično v prostorih c. kr. plačilnega urada, likvidatura deželne blagajnice pa v prvem nadstropji na desno, tikoma c. kr. glavnega davkarskega urada.

— (*Za rudnik idrijski*) imenovan je za vodjo gosp. Jan. Novak, do sedaj viši rudniški svetnik v Příbramu. — Idrijski rud. svetnik g. Čermak je dobil obenem naslov in značaj višega rudniškega svetnika. — Upamo, da bode imenovanje to enako koristno za državo, kakor za vrle naše idrijske rudokope in meščane.

— (*Glasbene Matice odbor*) razglasuje svojim društvenikom „vabilo k občnemu zboru“, ki bode dne 28. maja t. l. ob 7. uri zvečer v čitalničnih prostorih. Vzpored zborovanja je: 1. Ogovor predsednikov. 2. Tajnikovo in 3. blagajnikovo poročilo. 4. Volitev 20 odbornikov; prvosednik in blagajnik se med temi posebej zaznamovata. 5. Nasveti.

— Vse tiste slavne kmetijske podružnice, ki nam na stavljena, z dopisom od dne 28. marca t. l. št. 167 poslana številjenja živine od leta 1880. in druga zadevajoča vprašanja še odgovorila niso, vljudno prosimo, naj blagovolijo nam kmalu odgovoriti, da z dotičnim poročilom do c. kr. ministerstva kmetijstva v zadrego ne pridemo.

Iz pisarne glavnega odbora c. k. kmetijske družbe kranjske
v Ljubljani 22. maja 1883.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Pretekli teden vrnila se je tudi presvitla cesarica z nadvojvodicco Valerijo v cesarski poletni grad Schönbrunn. Nadvojvoda Karol Ludovik, stareji brat cesarjev, podal se je s svojo soprogo konec minulega tedna kot namestnik našega cesarja v Moskvo, da se vdeleži tam slovesnosti kronanja cesarjevega. Denarni minister oddal je za onih 15 milijonov, katere v državnem gospodarstvu potrebuje za tekoče leto, v 5% avstrijskem posojilu po 92.37%, tedaj še bolje kot preteklo leto; tudi nasprotni časniki priznavajo ugodno prodajo. — Gosposka zbornica imela je dne 18. t. m. svojo zadnjo sejo, v kateri so se sprejeli vsi še ostali sklepi zbornice poslancev nespremenjeni; pritožili so se pa vendar gospodje grof L. Thun, grof R. Belcredi in grof H. Salm, da se med drugim tudi zelo važne postave morajo sklepati na vrat na nos brez potrebnega pretresavanja. Koncem seje bilo je zborovanje uradno odloženo.

Veliko vriša napravili so govori dr. Sturma in drugov pri shodu nemškega „Schulvereina“ v Lincu, v katerih so ti patrioti na svojo zastavo dejali tako tesno zvezo Avstrije z Nemško, da bi bila prva ob svojo samostojnost ter nehala biti, kar je — samolastna veleoblast. — Najlepše pri tem pa je, da so tako postopanje zagovarjali celo nekateri (oficijozni) vladi prijazni časniki, le nekateri so odločno obsojali tako veliko-nemško „irredentanje.“

Iz včeraj nam došlega dunajskega telegrama izvemo tudi veselo in imenitno novico: da je namreč s cesarskim patentom od dne 17. maja t. l. **deželni zbor česki razpuščen**, in novoizvoljen zbor sklican za 5. dan meseca julija. — S tem odločnim činom pokopan je, upamo, za zmiraj česki zbor z zloglasno Chabrusovo večino, glavnim zatišjem veliko-nemških vladinih nasprotnikov. — Razpust tudi priča, da so bile poskušnje kočevskega kneza, nekdanj tako mogočnega, zastonj, še v zadnjem trenutku zabraniti ta čin.

Z Gorice. — Ker je sklicanemu deželnemu zboru uže pretekla postavni čas, razpisane so nove volitve za

33. in 27. dan meseca junija, pa za 3. dan meseca julija; enako tudi za deželni zbor istrski.

Iz Prage. — Ves česki narod vesel pozdravlja razpust deželnega zbora, in si je gotov zmage zoper sedanjo nenaravno večino. — Včeraj se je posebna deputacija z mestnim županom na čelu poklonila cesarskemu namestniku s prošnjo, nadvojvodici Štefaniji sporočiti najboljša voščila k njenemu rojstnemu dnevu.

Galicija. — Tudi tukaj so volitve za nov deželni zbor; Rusini stavljajo svoje kandidate in tudi judje hodijo svojo pot. Za državnega poslanca na mesto umrlega rabinarja Schreiberja izvoljen je bil zoper nasvet deželnega volilnega odbora rabiner Bloch v Florisdorfu pri Dunaji.

Iz Zagreba. — V kratkem pričakuje se sklicanje novega deželnega zbora, v katerem bodo prvič stalno navzoči tudi zastopniki pokrajine. Zbora čakajo važna dela: sprememba volilnega reda, prestrojenje deželne uprave in konečno tudi rešitev imenitnega vprašanja, čegava bo Reka.

Z Budapešta došlo je naznanilo, da je Sponga obstal umor Majlata, tudi povedal sokrivce. Dne 19. t. m. peljal je vsled tega preiskovalni sodnik Toth zatoženca na sprehajališče „Stadtwaldchen“, in tam je pokazal prostor, kje je zakopal Majlatovo zimsko suknjo in druge vkradene stvari, in res se je vse tam našlo.

Laška. — Nad osem dni trajala je govorniška borba v laškem državnem zboru zaradi laške vnanje politike. Vladini nasprotniki s Crispiem na čelu očitati so vladi najbolj, in to brezozirno ostro, njeno zvezo z Avstrijo in postopanje zoper „irredentovce“. Poslanec Fortis očitati je ministerskemu predsedniku, da mu je bil celó znan veleizdajski namen Oberdankov; Crispi govoril je o „oficijelni“ in o „geografični“ Laški, iz zadnje imenovane da ima postati prva, to je naglašal ko svoj program. Depretis odgovarjal je odločno in oostro; konečno bil je sprejet nasvet, v katerem se vladi izreče popolno zaupanje z ogromno večino 348 glasov zoper 29. — Pri tej priliki pa se je med ministri pokazala različnost načel, vsled katerih je ministerstvo odstopilo; kralj je sprejel odstop in Depretisu dal nalog sestaviti novo ministerstvo, v katerem pa bajé ostanejo vsi stari razun Baccarini-a.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 22. maja ob 9. uri in 50 minut dopldne.

Česki deželni zbor je razpuščen in novoizvoljen sklican v zborovanje na 5. dan meseca julija. Knez Alfred Windisch-Grätz imenovan je za uda državne sodnije namesto umrlega grofa Hartig-a.

Listnica vredništva. Gosp. dr. J. K.: Srčna hvala za zanimivo poročilo. — Več gosp. dopisnikom: Zarad preoblega gradiva morali smo odložiti nekaj dopisov za prihodnji list. — Hvala lepa!

Žitna cena

v Ljubljani 16. maja 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 64 kr. — banaške 8 gold. 48 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 71 kr. — ajde 4 gold. 39 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 21 kr. 100 kilogramov.